

УДК 378.02:7

DOI: [10.35619/pse.vi5.143](https://doi.org/10.35619/pse.vi5.143)

Оксана ГУДОВСЕК

кандидат педагогічних наук, доцент,

декан педагогічного факультету

Рівненського державного гуманітарного університету,

м Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-0933-7684

e-mail: oksanagudovsek@gmail.com

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА:
АНАЛІЗ ПРОВІДНИХ ДИХОТОМІЙ У ФІЛОСОФІЇ МИСТЕЦТВА
Ф. ШЕЛЛІНГА ТА К. ЛЕВІ-СТРОССА**

Анотація. У статті представлено теоретичні засади філософії мистецтва на прикладі наукових теорій Ф. Шеллінга та К. Леві-Строса, а також сформульовано висновок щодо місця і ролі цих теорій у методологічному та концептуальному осмисленні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. На підставі аналізу теоретичних положень ідей Ф. Шеллінга та К. Леві-Строса, а також численних наукових праць вітчизняних та зарубіжних філософів, культурологів, педагогів констатовано, що філософські концепції Ф. Шеллінга та К. Леві-Строса можуть стати методологічною основою для поєднання мистецтва педагогіки, у процесі підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Підкреслено наявність численних дихотомій, у філософії мистецтв, серед яких – одиничного й загального, конкретного й абстрактного, суб'єктивного й об'єктивного. Показано, що процес професійної підготовки учителів образотворчого мистецтва відбувається у взаємодії кількох дихотомічних співвідношень: між історичним досвідом професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва та сучасними вимогами до педагогічної кваліфікації випускників; між філософією та педагогікою мистецтва, філософією мистецтва та естетикою; між суспільним запитом на зміст педагогічної підготовки фахівців загалом та особливостями педагогічної підготовки вчителя образотворчого мистецтва; між класичним та постмодерним складниками педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Акцентовано увагу на різноманітності образу зовнішнього світу у представників різних культур, що породжують особливі, унікальні художні образи і витвори мистецтва, зокрема українського (український іконопис і фреска; світський портретний живопис; модерне й постмодерне українське художнє мистецтво; український примітивізм тощо). Визначено українське художнє мислення як поєднання традицій і новаторства, що зумовлює збагачення філософії мистецтва новими підходами до естетико-пізнавальних процесів, багатовимірних завдань мистецької освіти. Зроблено висновок про вплив адаптованих до сучасного українського контексту філософських ідей Ф. Шеллінга та К. Леві-Строса на формування світоглядних і методологічних орієнтирів майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Ключові слова: філософія мистецтва, мистецька педагогіка, дихотомія, учителі образотворчого мистецтва, живопис.

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва, як і вся система освіти України, перебуває в стані постійного реформування й підлягає синергетичним змінам, які відображаються в кількох базових дихотоміях цього процесу: дихотомії між історичним досвідом професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва та сучасними вимогами до педагогічної кваліфікації випускників; між філософією та педагогікою мистецтва, філософією мистецтва та естетикою; між суспільним запитом на зміст педагогічної підготовки фахівців загалом та особливостями педагогічної підготовки вчителя образотворчого мистецтва; між класичним та постмодерним складниками педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Означені дихотомії відображають, з одного боку, технологічний контекст професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва упродовж останніх десятиліть, з іншого – знаходяться у методологічному просторі філософії мистецтва та естетики як науково-теоретичної основи нашого дослідження. Тому аналіз провідних засад естетики та філософії мистецтва є актуальним з огляду на їхнє методологічне значення в розбудові змісту, форм, методів, науково-методичних систем і загальної концепції освітніх програм з підготовки вчителів образотворчого мистецтва у незалежній Україні.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Загальні засади філософії мистецтва та естетики як її діяльнісної основи викладено у класичних філософських теоріях минулого (теорії прекрасного й піднесеного І. Канта, вчення про діалектику розвитку мистецтва Г. Гегеля, міркувань про єдність мистецтва й буття М. Гайдеггера та ін.), а також висвітлено у численних вітчизняних та зарубіжних наукових працях з філософії, психології, естетики, мистецької педагогіки, а саме: з питань співвідношення мистецтва й естетики в дослідженні В. Дротенко (2022) [3], в теорії культурних моделей І. Лакатоса (1968) [24], у вивченні проблем художнього мислення О. Поліщук (2007) [13], у дослідженні ціннісного смислу мистецтва С. Соломахою (2009) [16], в осмисленні проблеми культуротворчості С. Черепановою (2017) [20] та ін. Педагогічні засади мистецької діяльності, основні положення мистецької педагогіки та педагогіки мистецтва проаналізовано в наукових працях О. Деркач (2010) [2], Л. Масол (2006) [8], О. Лобач (2017) [5], О. Отич (2010) [10], Г. Падалки (2008) [11], О. Рудницької (2005) [14], О. Шевнюк (2006) [21] та ін. Водночас поглибленої уваги потребують питання місця і ролі естетики й філософії мистецтва в методології професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва та в змісті відповідних освітніх програм.

Мета статті – окреслити місце й роль естетики та філософії мистецтва в методології професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Філософія мистецтва сформувалася як окрема галузь наукового знання кілька століть тому, що дає підстави розглядати її як складову класичної філософії. Початок філософії мистецтва традиційно пов'язують з науковою теорією видатного німецького філософа XIX століття Фрідріха Шеллінга (1775-1854). Прихильник натурфілософії та трансцендентального ідеалізму, Ф. Шеллінг розділяв науку й мистецтво, і вважав, що наука має стати мистецтвом, а мистецтво – перетворитися на науку [19, с. 719]. Цей висновок відомого філософа вважаємо цілком актуальним для обґрунтування методології проблеми професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Поєднуючи естетику й філософію мистецтва, Ф. Шеллінг скористався поняттями «єдність» і «прояв», визначаючи фактор естетичної діяльності як підґрунтя прояву названої єдності. Як зазначає Г. Миленька (2000), у філософії мистецтва трансцендентальна точка зору стає загальнозначущою завдяки саме мистецтву [9, с. 92].

Модель філософії мистецтва, створена Ф. Шеллінгом, узагальнена й представлена нами на рис.1.

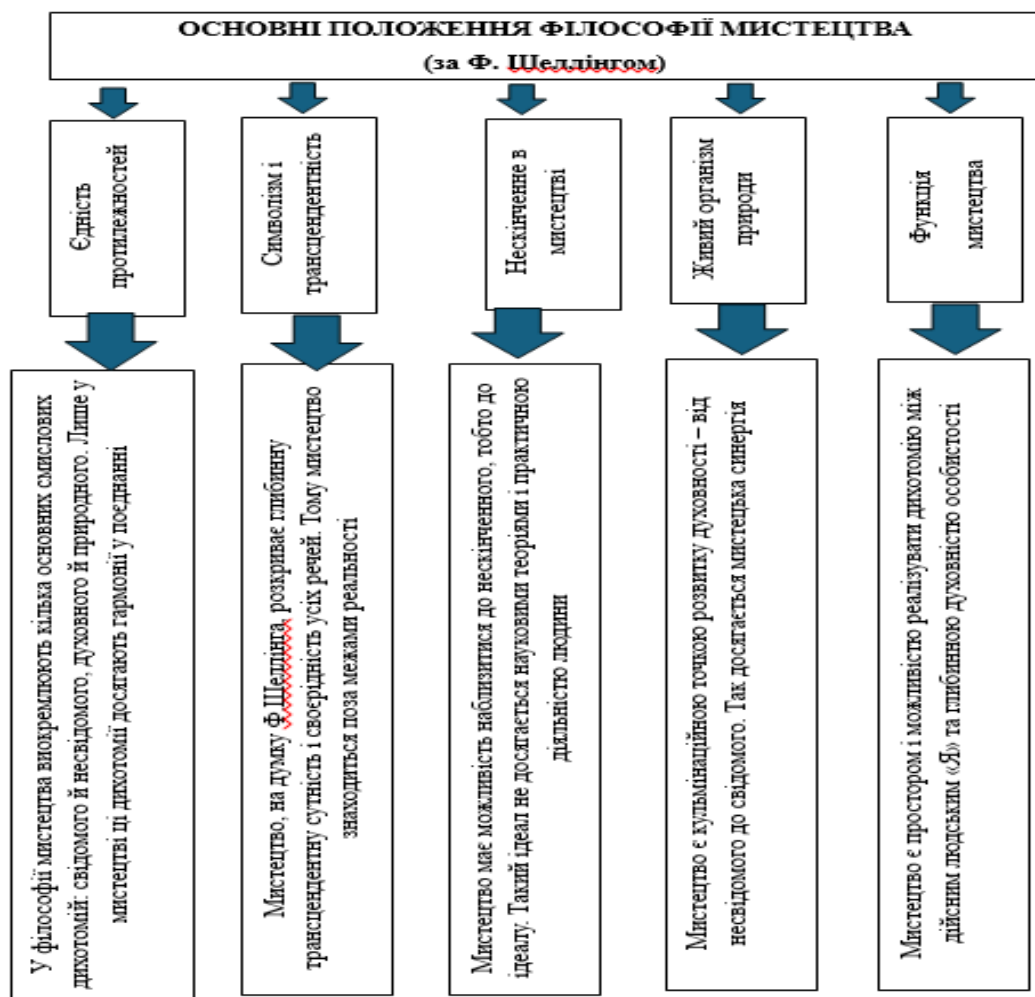

Рис.1. Основні положення філософії мистецтва (за теорією Ф. Шеллінга)

У класичній словниково-довідниковій літературі філософія мистецтва окреслюється як «вивчення природи мистецтва, зокрема таких понять, як інтерпретація, репрезентація й вираження, а також форма. Вона тісно пов'язана з естетикою – філософським вивченням краси та смаку» [25]. Проте, як видно з матеріалу словника «Британніка», філософію мистецтва, хоча й співвідносять з естетикою, але ці два поняття не ототожнюють: «Естетика – це філософське вивчення краси та смаку. Вона тісно пов'язана з філософією мистецтва, яка зосереджується на природі мистецтва та поняттях, у термінах яких інтерпретуються й оцінюються окремі твори мистецтва» [23].

З мистецтвом безпосередньо пов'язане естетичне пізнання й естетична діяльність людини, в межах якої відбувається чуттєве пізнання світу, а ставлення до світу характеризується творчим змістом й відповідними емоціями. Означені відчуття представляють стан духовної ейфорії, катарсису, духовної насолоди. Отож, естетику можна визначити як науку про мистецтво.

Образотворче мистецтво як складник мистецької дійсності й діяльності виконує важливу місію формування естетичних уявлень про природу й мистецтво, об'єднаних поняттям **образу**. Оскільки людина є єдиною істотою, здатною створити опосередковані образи, не пов'язані з зображеннями зовнішнього світу, то мистецтво може бути пояснене як результат еволюції свідомості, яка наділяє означені опосередковані образи матеріальним життям у вигляді поетичного твору, художнього полотна, музичного твору тощо.

Мистецтво оперує *художніми образами*, які дозволяють відобразити дійсність за допомогою мистецьких засобів, притаманних живопису – кольору, світла, малюнка, композиції, перспективи, фактури тощо.

Художні образи реалізують низку дихотомій, реалізація яких впливає на особливості естетичного сприйняття світу, формування естетичного досвіду, розвиває естетичні судження. Такими дихотоміями, на нашу думку, є:

1. Дихотомія одиничного й загального як провідна діалектична єдність не лише філософії мистецтва, але й філософії загалом. Як стверджують проаналізовані нами наукові дослідження (І. Майборода, 2014 [7], Г. Погребняк, 2024 [12], М. Серов, 2013 [15], Г. Сотська, 2012 [17] та ін.), у процесі створення й сприйняття художніх образів митець (поет, літератор, художник, композитор) має акумулювати в своїй свідомості численні враження та відчуття, щоб створити один результуючий образ, наприклад, художнє полотно.

2. Дихотомія конкретного й абстрактного як співвідношення безпосереднього сприйняття початкових зовнішніх образів та їх абстрактного відтворення в свідомості митця.

3. Дихотомія об'єктивного (прагнення об'єктивно відобразити спостережувані чи уявні явища) й суб'єктивного (здатність втілювати в художніх образах власні ставлення до об'єктивного зовнішнього світу).

Своєрідним продовженням філософії мистецтва Ф. Шеллінга стала теорія мистецтва видатного французького культуролога К. Леві-Строса (1908–2009). Учений розглядав мистецтво як прояв особливої логіки мислення митця; означена логіка, притаманна творчим особистостям, спонукає їх до символічного відображення світу, а міф ґрунтується на пізнанні опозицій \ протиставлень у процесі мистецького самовираження особистості. Як свідчить дослідження А. Луценко (2012), «з позиції Леві-Строса єдиним способом з'ясувати, чим є людство, є дослідження всієї множини культурного самовираження людини» [6].

Узагальнюючи провідні положення теорії мистецтва К. Леві-Строса, ми дійшли висновку про наявність двох провідних дихотомій у його наукових висновках, а саме: між добром і злом; людським і Божественним; чоловічим і жіночим початками в мистецтві (що, наприклад, спричинило до появи певних мистецьких і культурних стереотипів, як «жіноча література», «жіноча поезія» та ін.) [18].

Наведені вище дихотомії К. Леві-Строс пов'язує з поняттям **міфу**, яке уможливорює поєднання різнорідних феноменів, що перебувають в опозиції, за допомогою символів. Символи мають виражений культурно-мистецький зміст і вкладаються в суто людську логіку, що власне, і відображає наведені вище дихотомії. К. Леві-Строс писав: «Існують два різних способи наукового мислення, що функціонують, звичайно, не як нерівні стадії розвитку людського розуму, а як два різні стратегічні рівні, на яких природа зазнає нападу з боку наукового пізнання – один приблизно пристосований до сприйняття та відображення, інший – розкомплексований, так, ніби необхідні зв'язки, що складають предмет будь-якої науки, неолітичної чи сучасної, могли досягатись двома різними шляхами – достатньо близьким до чуттєвої інтуїції і далеким від неї» [4, с.30]. На підставі цього твердження можна сформулювати висновок про присутність естетичного (мистецького) компонента у будь-якому вимірі людської цивілізації, та здатність людського соціуму до чуттєво-інтуїтивного способу пізнання світу як підґрунтя мистецтва. Важливим для розкриття методологічної основи нашого дослідження вважаємо положення К. Леві-Строса про різноманітність образу зовнішнього світу у представників різних культур, що породжують особливі, унікальні художні образи і витвори мистецтва [22].

Узагальнюючі міркування щодо філософії мистецтва К. Леві-Строса ми виклали на рис.2.

Щодо історії українського художнього мистецтва, то для нього найбільш характерними є такі напрями мистецької діяльності:

- український іконопис і фреска, шедевром якого вважається зображення Оранти (Богоматір Непорушна Стіна) в Соборі Київської Софії;
- світський портретний живопис українських малярів (XVIII – початок XX століття), де зібрав кращі традиції європейського портретного живопису і

відобразив вітчизняну мистецьку традицію (Т. Шевченко, брати М. та О. Мурашки, М. Орловський та ін.);

– модерний український живопис, що реалізувався в традиціях пізнього реалізму, а також футуризму й формалізму (М. Пимоненко, М. Самокиш, І. Падалка, К. Костанді, Г. Нарбут та ін.);

– український примітивізм, найбільш відомими представницями якого в Україні стали М. Приймаченко та К. Білокур;

– мистецтво українського постмодернізму або ж сучасне українське художнє мистецтво («Нова українська хвиля»), до найбільш відомих представників якого традиційно включають творчість П. Антипа, Ю. Вакуленка, Г. Вишеславського, П. Шупляка, І. Чичкана та багатьох інших вітчизняних митців [1].

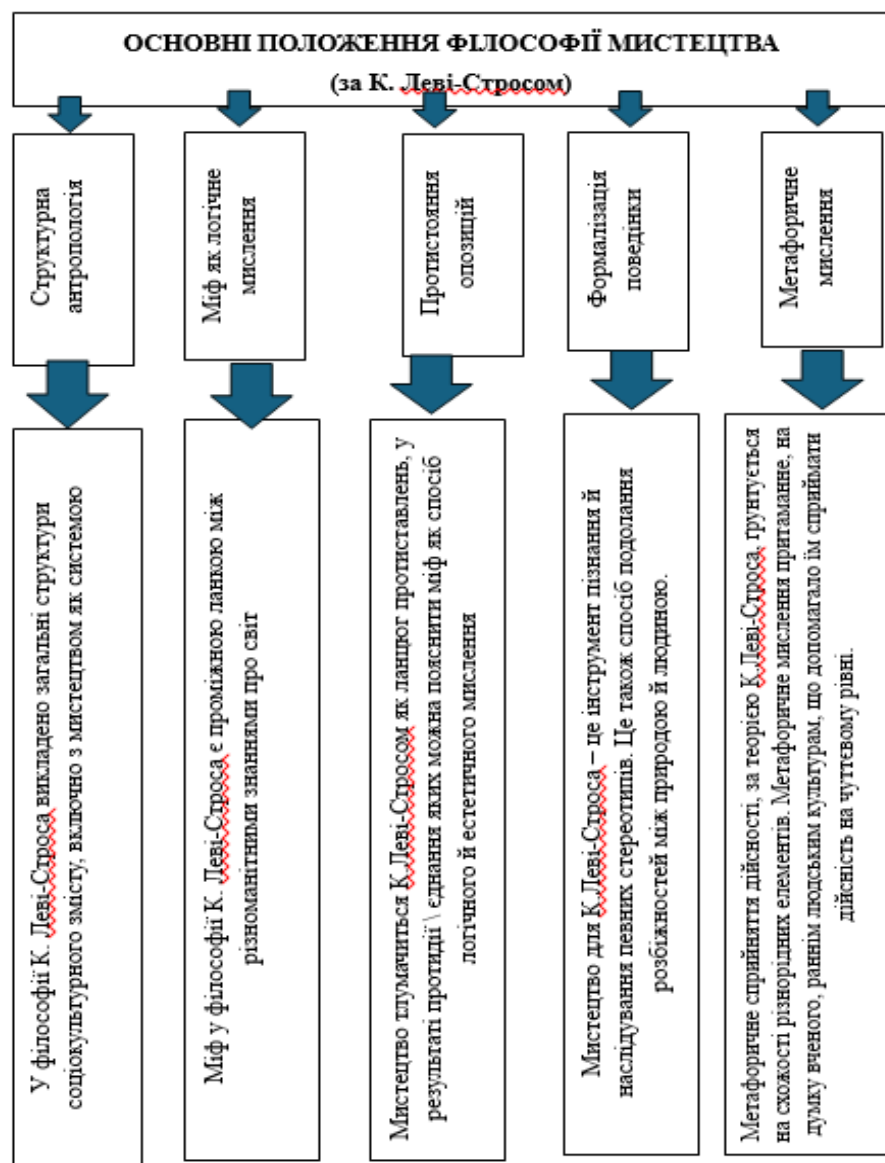

Рис.1. Філософія мистецтва в теорії К. Леві-Строса

Висновки та перспективи подальших розвідок. На основі проаналізованих теоретичних положень ідей Ф. Шеллінга та К. Леві-Строса, а також численних наукових праць вітчизняних та зарубіжних філософів, культурологів, педагогів, можемо констатувати, що

1. Філософські ідеї Ф. Шеллінга та К. Леві-Строса можуть стати методологічною основою мистецької педагогіки, зокрема методологічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

2. У названих філософських теоріях виявлено численні дихотомії, серед яких одиничного й загального, конкретного й абстрактного, суб'єктивного й об'єктивного. Крім того, процес професійної підготовки учителів образотворчого мистецтва в методологічному відношенні тяжіє до кількох дихотомічних співвідношень: дихотомії між історичним досвідом професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва та сучасними вимогами до педагогічної кваліфікації випускників; між філософією та педагогікою мистецтва, філософією мистецтва та естетикою; між суспільним запитом на зміст педагогічної підготовки фахівців загалом та особливостями педагогічної підготовки вчителя образотворчого мистецтва; між класичним та постмодерним складниками педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва згідно з сучасними освітніми програмами.

3. Важливим для розкриття методологічної основи нашого дослідження вважаємо положення філософії мистецтва про різноманітність образу зовнішнього світу у представників різних культур, що породжують особливі, унікальні художні образи і витвори мистецтва, зокрема українського (український іконопис і фреска; світський портретний живопис; модерне й постмодерне українське художнє мистецтво; український примітивізм тощо).

4. Пізнання провідних засад філософії мистецтва на концептуальному загальнофілософському рівні пов'язуємо з педагогікою мистецтва, естетикою пізнавальних процесів, мистецькими засадами виховання.

Подальші дослідження будуть зосереджені на обґрунтуванні загальної концепції й періодизації професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в Україні у 1991–2025 рр.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вишеславський Г. А. Contemporary art України від андеграунду – до мейнстріму. Київ: ІПСМ НАМ України, 2020. 256 с.
2. Деркач О.О. Арт-педагогіка у контексті оновлення концептуальних засад змісту мистецької освіти. *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*. Чернівці: Зелена Буковина, 2010. С. 98-102.
3. Дротенко В. Філософія мистецтва як пошук специфіки естетичного. *SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF»*. 2022. № 121. С. 101-110.
4. Леві-Строс К. Первісне мислення. [Переклад з франц. С.Йосипенка]. Київ: Український центр духовної культури, 2000. 328 с.

5. Лобач О. Мистецька педагогіка як явище сенсорної культури: соціокультурологічний аналіз. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2017. Вип. 16. С. 115-125.
6. Луценко А.В. Етнографічні факти як об'єкт структурального аналізу Клода Леві-Строса. *Вісник Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна*. 2012. № 995. Вип.46. URL: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/view/2439> (дата звернення: 20.04.2025)
7. Майборода І. О. Естетичне виховання майбутніх вчителів початкової школи в процесі вивчення образотворчого мистецтва. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2014. № 17(12). С. 78–83.
8. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів. Харків : Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
9. Миленка Г.Д. Ідеї «філософії мистецтва» Ф.Шеллінга в системі художніх поглядів Леся Курбаса. *Наукові записки НАУКМА*. 2000. Том 18. С. 92-96.
10. Отич О.М. Педагогіка мистецтва у системі мистецьких субдисциплін педагогіки (порівняльний аналіз концептуальних засад). *Мистецька освіта в Україні: теорія і практика*. Суми: СумДПУ, 2010. С. 35-67.
11. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
12. Погребняк Г. Засоби образотворчого мистецтва в культурі екранної режисури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 2. С. 100-108.
13. Поліщук О.П. Художнє мислення: естетико-культурологічний дискурс. Монографія. Київ: ПАРАПАН, 2007. 208 с.
14. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2005. 122 с.
15. Серов М. В. Мова мистецтва й засоби міжкультурної комунікації. *Культура і сучасність*. 2013. № 1. С. 45-54.
16. Соломаха С.О. Естетика краси і добра в мистецтві. *Мистецтво та освіта*. 2009. № 3 (53). С. 2-6.
17. Сотська Г. Образотворче мистецтво як засіб формування естетичної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Вісник Чернігівського національного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2012. № 97. С. 480–483.
18. Сторожук С.В., Гоян І.М. Структура споріднення К. Леві-Стросса: теорія і критика. *HUMANITARIAN STUDIOS: PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY*. 2022. Вип.13(2). С. 105-116.
19. Фридрих Вільгельм Шеллінг. *Філософський енциклопедичний словник*. Ред. В.Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
20. Черепанова С. Мистецтво в системі філософії. *Філософія освіти*. 2017. № 1 (20). С.280-296.
21. Шевнюк О. Мистецькі дисципліни в реформаційних процесах євроінтеграції. *Імідж сучасного педагога*. 2006. № 5-6. С.12-18.
22. Шолуха Н.Є. Слід структуралізму в етиці Іншого: Емманюель Левінас і Клод Леві-Стросс. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/335f206c-e8fe-464f-8ad6-1f54ae74b62f/content> (дата звернення: 15.05.2025)
23. Aesthetics. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-art> (дата звернення: 26.04.2025).
24. Lakatos I. Changes in the Problem of Inductive Logic. URL: [https://doi.org/10.1016/S0049-237X\(08\)71048-6](https://doi.org/10.1016/S0049-237X(08)71048-6) (дата звернення: 01.05.2025).
25. Philosophy of Art. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-art> (дата звернення: 15.06.2025).

REFERENCES

1. Vysheslavskiy H. A. Contemporary art Ukrainy vid andehraundu – do meinstrimu [Contemporary Art in Ukraine: from Underground – to Mainstream]. Kyiv: IPSM NAM Ukrainy, 2020. 256 s. [in Ukrainian]
2. Derkach O.O. Art-pedahohika u konteksti onovlennia kontseptualnykh zasad zmistu mystetskoï osvity [Art Pedagogy in the Context of Updating the Conceptual Foundations of the Content of Art Education]. Pedahohichna maisternist yak systema profesiinykh i mystetskykh kompetentnostei. Chernivtsi: Zelena Bukovyna, 2010. S. 98-102. [in Ukrainian]
3. Drotenko V. Filosofiia mystetstva yak poshuk spetsyfyky estetychnoho [The Philosophy of Art as a Search for the Specificity of Aesthetics]. Scientific collection «Iynnerconf». 2022. No. 121. S. 101-110. [in Ukrainian]
4. Levi-Stros K. Pervisne myslennia [Primitive Thinking]. [Pereklad z frants. S.Iosypenko]. Kyiv: Ukrainyskyi tsentr dukhovnoi kultury, 2000. 328 s. [in Ukrainian]
5. Lobach O. Mystetska pedahohika yak yavyshe sensornoi kultury: sotsiokulturolohichniy analiz [Art Education as a Phenomenon of Sensory Culture: Sociocultural Analysis]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii*. 2017. Vyp. 16. S. 115-125. [in Ukrainian]
6. Lutsenko A.V. Etnohrafichni fakty yak ob'iekt strukturalnogo analizu Kloda Levi-Strosa [Ethnographic Facts as an Object of Claude Lévi-Strauss's Structural Analysis]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu im.V.N.Karazina*. 2012. No. 995. Vyp.46. URL: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/view/2439> (data zvernennia: 20.04.2025) [in Ukrainian]
7. Maiboroda I. O. Estetychne vykhovannia maibutnykh vchyteliv pochatkovoi shkoly v protsesi vyvchennia obrazotvorchoho mystetstva [Aesthetic Education of Future Primary School Teachers in the Process of Studying Fine Arts]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*. 2014. No. 17(12). S. 78–83. [in Ukrainian]
8. Masol L. M. Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli : posibnyk dlia vchyteliv [Methods of Teaching Art in Primary School: a Guide for Teachers]. Kharkiv : Vesta: Vyd-vo «Ranok», 2006. 256 s. [in Ukrainian]
9. Mylenka H.D. Idei «filosofii mystetstva» F.Shellinha v systemi khudozhnykh pohliadiv Lesia Kurbasa [Ideas of F. Schelling's «Philosophy of Art» in Les Kurbas's Artistic Views]. *Naukovi zapysky NAUKMA*. 2000. Tom 18. S. 92-96. [in Ukrainian]
10. Otych O.M. Pedahohika mystetstva u systemi mystetskykh subdystsyplin pedahohiky (porivnialnyi analiz kontseptualnykh zasad) [Art Education in the System of Artistic Subdisciplines of Pedagogy (Comparative Analysis of Conceptual Foundations)]. *Mystetska osvita v Ukraini: teoriia i praktyka*. Sumy: SumDPU, 2010. S. 35-67. [in Ukrainian]
11. Padalka H. M. Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) [Art Education (Theory and Methods of Teaching Artistic Disciplines)] . Kyiv: Osvita Ukrainy, 2008. 274 s. [in Ukrainian]
12. Pohrebniak H. Zasoby obrazotvorchoho mystetstva v kulturi ekrannoi rezhysury [Means of Visual Art in the Culture of Screen Directing]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. 2024. No. 2. S. 100-108. [in Ukrainian]
13. Polishchuk O.P. Khudozhnie myslennia: estetyko-kulturolohichniy dyskurs [Artistic Thinking: Aesthetic-Cultural Discourse]. Monohrafiia. Kyiv: PARAPAN, 2007. 208 s. [in Ukrainian]
14. Rudnytska O.P. Pedahohika: zahalna ta mystetska [Pedagogy: General and Artistic]: navch. posib. Ternopil: Navchalna knyha - Bohdan, 2005. 122 s. [in Ukrainian]
15. Sierov M. V. Mova mystetstva y zasoby mizhkulturnoi komunikatsii [The Language of Art and Means of Intercultural Communication]. *Kultura i suchasnist*. 2013. No. 1. S. 45-54. [in Ukrainian]

16. Solomakha S.O. Estetyka krasy i dobra v mystetstvi [The Aesthetics of Beauty and Goodness in Art]. *Mystetstvo ta osvita*. 2009. No. 3 (53). S. 2-6. [in Ukrainian]
17. Sotska H. Obrazotvorche mystetstvo yak zasib formuvannia estetychnoi kultury maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva [Fine Arts as a Means of Development the Aesthetic Culture of Future Art Teachers]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka*. 2012. No. 97. S. 480–483. [in Ukrainian]
18. Storozhuk S.V., Hoian I.M. Struktura sporidnennia K. Levi-Strossa: teoriia i krytyka [The Structure of Kinship According to Claude Lévi-Strauss: Theory and Criticism]. *Humanitarian studios: pedagogy, psychology, philosophy*. 2022. Vyp.13(2). S. 105-116. [in Ukrainian]
19. Frydrykh Vilhelm Shellingh. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical Encyclopaedic Dictionary]. Red. V.Shynkaruk. Kyiv: Abrys, 2002. 742 s. [in Ukrainian]
20. Cherepanova S. Mystetstvo v systemi filosofii [Art in the System of Philosophy]. *Filosofii osvity*. 2017. No. 1 (20). S.280-296. [in Ukrainian]
21. Shevniuk O. Mystetski dystsypliny v reformatsiinykh protsesakh yevrointehratsii [Artistic Disciplines in the Reform Processes of European Integration]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. 2006. No. 5-6. S.12-18. [in Ukrainian]
22. Sholukho N.Ie. Slid strukturalizmu v etytsi Inshoho: Emmanuel Levinas i Klod Levi-Stross [The Traces of Structuralism in the Ethics of the Other: Emmanuel Levinas and Claude Lévi-Strauss]. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/335f206c-e8fe-464f-8ad6-1f54ae74b62f/content> (data zvernennia: 15.05.2025) [in Ukrainian]
23. Aesthetics. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-art> (data zvernennia: 26.04.2025).
24. Lakatos I. Changes in the Problem of Inductive Logic. URL: [https://doi.org/10.1016/S0049-237X\(08\)71048-6](https://doi.org/10.1016/S0049-237X(08)71048-6) (data zvernennia: 01.05.2025).
25. Philosophy of Art. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-art> (data zvernennia: 15.06.2025).

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE FINE ARTS TEACHERS: ANALYSIS OF KEY DICHOTOMIES IN THE PHILOSOPHY OF ART OF F. SCHELLING AND C. LÉVI-STRAUSS

Oksana HUDOVSEK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Dean at the Pedagogical Faculty of
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-0933-7684

e-mail: oksanaqudovsek@gmail.com

Abstract. The article presents the theoretical foundations of the philosophy of art using the scientific theories of F. Schelling and C. Lévi-Strauss as examples, and also formulates a conclusion regarding the place and role of these theories in the methodological and conceptual understanding of the problem of professional training of future fine arts teachers. Based on the analysis of the theoretical provisions of the ideas of F. Schelling and C. Lévi-Strauss, as well as numerous scientific works of domestic and foreign philosophers, cultural scientists, and educators, it has been established that the philosophical concepts of F. Schelling and C. Lévi-Strauss can serve as a methodological foundation for combining the art of pedagogy in the process of training future fine arts teachers. It has been shown that the process of professional training of fine arts teachers occurs in the interaction of several dichotomous relationships: between the historical experience of professional training of future fine arts teachers and modern requirements for the pedagogical qualifications of graduates; between the philosophy and pedagogy of art, the philosophy of art and aesthetics; between the societal demand for the content of pedagogical training of specialists in general and the specifics of pedagogical training of fine arts teachers; between the classical and postmodern components of pedagogical training of future fine arts teachers. Attention is focused on the diversity of the image of the external world among representatives of different cultures, which give rise to special, unique artistic images and works of art, in particular Ukrainian (Ukrainian iconography and fresco; secular portrait painting; modern and postmodern Ukrainian fine art; Ukrainian primitivism, etc.). Ukrainian artistic thinking has been defined as a combination of traditions and innovation, which leads to the enrichment of the philosophy of art with new approaches to aesthetic-cognitive processes and multidimensional tasks of art education. The conclusion has been drawn regarding the influence of philosophical ideas of F. Schelling and C. Lévi-Strauss, adapted to the modern Ukrainian context, on the formation of worldview and methodological guidelines for future fine arts teachers.

Keywords: philosophy of art, art pedagogy, dichotomy, fine arts teachers, painting.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 08.10.2025 р.